

PAPER DETAILS

TITLE: Disleksi Hakkında Öğretmen Görüşleri: Nitel Bir Çalışma

AUTHORS: Aybala Çayır, Hatice Degirmenci Gündoğmus

PAGES: 744-760

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3549335>

45. Disleksi Hakkında Öğretmen Görüşleri: Nitel Bir Çalışma¹**Aybala ÇAYIR²****Hatice DEĞİRMENCİ GÜNDOĞMUŞ³**

APA: Çayır, A. & Değirmenci Gündoğmuş, H. (2023). Disleksi Hakkında Öğretmen Görüşleri: Nitel Bir Çalışma. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (37), 744-760. DOI: 10.29000/rumelide.1393609.

Öz

Bu araştırma, sınıf öğretmenlerinin disleksi hakkındaki bilgilerini, disleksiye ilişkin görüşlerini ve öğrencilerine ilişkin deneyimlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışma nitel araştırma desenlerinden olgubilim (fenomenoloji) deseninde tasarlanmıştır. Sınıf öğretmenlerinin disleksi konusundaki bilgi düzeylerini belirlemek için öğretmenlerin disleksiye ilişkin görüşlerini ortaya koymak amacıyla, veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından ilgili literatür taranarak geliştirilen Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu kullanılmıştır. Çalışma grubu Aksaray İli Merkez İlçesinde görev yapmakta olan 20 sınıf öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin üniversite eğitimlerinde disleksi hakkında yeterli eğitim almadıkları anlaşılmıştır. Öğretmenlerin görev yerlerine atandıktan sonra disleksi hakkında yeterince bilgilendirilmedikleri bu nedenle öğretmenlerin kendilerini yetersiz hissettikleri görülmüştür. Öğretmenler disleksili öğrencileri tanılama yönünde de yeterli bilgiye sahip olmadıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. Ayrıca disleksili öğrenciler için gerekli olan eğitim yöntemlerini bilmediklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin sınıflarında bulunan disleksili öğrenciler için özel bir çalışma yapmadıkları anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Disleksi, Okuma Güçlüğü, Öğretmen Görüşü

¹. Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Etik İzni: Aksaray Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu tarafından 27.08.2022 tarihli, 2022/05-58 sayılı kararlar etik izni verilmiştir.

Kaynak: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Benzerlik Raporu: Alındı – Turnitin, Oran: %25

Etik Şikayeti: editor@rumelide.com

Makale Türü: Araştırma makalesi, **Makale Kayıt Tarihi:** 03.10.2023-**Kabul Tarihi:** 20.12.2023-**Yayın Tarihi:** 21.12.2023; **DOI:** 10.29000/rumelide.1393609

Hakem Değerlendirmesi: İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme

² Doç. Dr., Aksaray Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim, Sınıf Eğitimi ABD/ Assoc. Prof., Aksaray University, Faculty of Education, Elementary Education, Department of Classroom Education (Aksaray, Türkiye), aybalacayir@gmail.com, **ORCID ID:** 0000-0003-3621-9736, **ROR ID:** https://ror.org/ 026db3d50, **ISNI:** 0000 0004 0384 345X, **Crossreff Funder ID:** 501100009972

³ Doç. Dr., Aksaray Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim, Sınıf Eğitimi ABD/ Assoc. Prof., Aksaray University, Faculty of Education, Elementary Education, Department of Classroom Education (Aksaray, Türkiye), haticedegirmencio7@gmail.com, **ORCID ID:** 0000-0002-4583-7854, **ROR ID:** https://ror.org/ 026db3d50, **ISNI:** 0000 0004 0384 345X, **Crossreff Funder ID:** 501100009972

Adres	Address
RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi	RumeliDE Journal of Language and Literature Studies
e-posta: editor@rumelide.com	e-mail: editor@rumelide.com,
tel: +90 505 7958124	phone: +90 505 7958124

Teacher Opinions About Dyslexia: A Qualitative Study⁴

Abstract

This research was conducted to determine classroom teachers' knowledge about dyslexia, their views on dyslexia, and their experiences with their students. The study was designed in the phenomenology pattern, one of the qualitative research designs. In order to determine the knowledge levels of classroom teachers on dyslexia and to reveal teachers' views on dyslexia, the Semi-Structured Teacher Interview Form, developed by the researchers by scanning the relevant literature, was used as a data collection tool. The study group consists of 20 classroom teachers working in the Central District of Aksaray Province. Content analysis was used to analyze the data obtained in the study. As a result of the research, it was understood that teachers did not receive adequate training about dyslexia in their university education. It was understood that teachers were not sufficiently informed about dyslexia after being appointed to their positions, and therefore teachers felt inadequate. Teachers also stated that they did not have sufficient knowledge and professional skills to diagnose students with dyslexia. They also stated that they did not know the educational methods required for students with dyslexia. It was understood that teachers did not do any special work for students with dyslexia in their classes.

Keywords: Dyslexia, Reading Difficulty, Teacher Opinion

Giriş

Modern insanın hayatındaki en önemli kazanımlarından biri olan okuma, okulun ilk yıllarında öğrenilen en temel beceri olarak kabul edilmektedir. Okuma yeteneğinin gelişmesi hem doğru hem de anlayarak okumak, hiç şüphesiz yaşam boyu gerekli olan bir beceridir. İlkokulda okuma becerisini yeterli düzeyde geliştiremeyen bireyler ileriki eğitimlerinde ve diğer alanlarda başarısız olabilmektedirler (Akyol, 2006). Okuma gibi çok önemli bir becerinin temel düzeyde geliştirilmemesi, bireylerin yaşamları boyunca çok ciddi sorunlarla karşılaşmalarına neden olmaktadır. Bu nedenle son yıllarda, ilköğretim çağındaki çocuklarda okuma yeterliliğini artırmaya büyük önem verilmiştir. Araştırmacılar çocukların okumayı en iyi nasıl öğrendiklerini ve bazı çocukların neden temel okuma becerilerini kazanmakta zorlandıklarını anlamak için çaba göstermektedir.

Akademik başarıda büyük rol oynayan okuma becerisini çocukların büyük çoğunluğu doğal bir eğitim süreci içinde kazanır. Bu süreçte pek çok çocuk kolay bir şekilde okumayı öğrenirken, bazı çocuklar ise bu süreçte kalıcı zorluklarla karşılaşabilmektedir. Okul başarısızlığının nedenleri arasında zeka geriliği, ruhsal bozukluklar, görme-ışıtme problemleri, kronik hastalıklar, sosyo-kültürel düzeyin düşüklüğü, aile içi çatışmalar, çocuklardaki motivasyon eksikliği, okul veya öğretmenden kaynaklanan problemler gibi faktörler yer almaktadır. Bu nedenlerin biri veya birkaçı çocukların okula uyum sorunu yaşamasına

⁴ It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation process of this study and all the studies utilised are indicated in the bibliography.

Conflict of Interest: No conflict of interest is declared.

Funding: No external funding was used to support this research.

Copyright & Licence: The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 licence.

Ethics Statement: Ethical permission was granted by Aksaray University Human Research Ethics Committee with the decision dated 27.08.2022, numbered 2022/05-58.

Source: It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and all the studies used are stated in the bibliography.

Similarity Report: Received - Turnitin, Rate: 25

Ethics Complaint: editor@rumelide.com

Article Type: Research article, **Article Registration Date:** 08.09.2023-**Acceptance Date:** 20.12.2023-

Publication Date: 21.12.2023; DOI: 10.29000/rumelide.1393609

Peer Review: Two External Referees / Double Blind

Adres

Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com

e-mail: editor@rumelide.com,

tel: +90 505 7958124

phone: +90 505 7958124

sebebe olabilir. Bunların dışında okul başarısızlığına yol açan önemli bir neden de öğrenme güçlüğüdür (Snow, 1998)

Öğrenme güçlüğü, yazılı ve sözlü dili anlamak, kullanmak için ihtiyaç duyulan süreçlerin birinde ya da birkaçında meydana gelen, dinleme, konuşma, okuma, yazma, dikkatini verme ve matematiksel işlemler yapmadaki güçlükler olarak tanımlanmaktadır (Shaywitz, 2003). Öğrenme güçlüğü okuma (disleksi), yazma (disgrafi) ve matematik (diskalkuli) olmak üzere üç farklı alanda görülmektedir. En yaygın görülen öğrenme güçlüğü ise disleksidir (Shaywitz, 2003; Ergül, 2012). Bu nedenle çalışmada sadece disleksi üzerine odaklanılmıştır.

Disleksili bireyler, öğrenme güçlüğü olan bireylerin en büyük grubunu temsil eder (Shaywitz, 2003; Santangelo, 2014). Öğrenme güçlükleri arasında en çok bilinen ve üzerinde en dikkatle çalışılan sorundur. Disleksi, genellikle tüm eğitim seviyelerinde ortaya çıkan bir öğrenme güçlüğüdür ve yaygınlık yüzdesi, öğrenci popülasyonuna göre oldukça yüksektir.

Disleksi, okuma sorunları için sıklıkla yanlış anlaşılan, kafa karıştırıcı bir terimdir. Disleksi kelimesi iki farklı bölümden oluşur: zor anlamına gelen *dis* ve kelime, okuma veya dil anlamına gelen *lexia*. Yani disleksi kelimelerle ilgili zorluk anlamına gelir (Hamilton, 2006).

Disleksi, 20. yüzyılın ortalarından itibaren psikoloji, nörobilim ve özellikle pedagoji gibi birçok bilim dalının dikkatini çekmiş önemli bir araştırma ve uygulama alanı olarak ortaya çıkmıştır. Sebepleri tam olarak bilinmemekle birlikte disleksi yaşam boyu devam eden dil temelli bir okuma güçlüğüdür (Shaywitz ve Shaywitz 2003). Disleksi olan kişilerin beyinlerinde işlevsel farklılıklar olduğu bilinmektedir. Kökeni nörobiyolojiktir, yani problem fiziksel olarak beyinde konumlanmıştır. Disleksi, yoksulluktan, gelişimsel gecikmeden, konuşma veya işitme bozukluklarından veya ikinci bir dil öğrenmekten kaynaklanmaz, ancak bu koşullar bir çocuğu okuma güçlüğüne gelişmesi açısından daha fazla risk altına sokabilir (Snow, Burns, & Griffin, 1998).

Başka bir ifadeyle, disleksi, anlama ve akıcılıkta farklı düzeyde eksikliklere neden olan beyin temelli bir hastalıktır. Hatta bazı araştırmacılar disleksiye, nörobiyolojik ve genetik kökenli ve doğru ve/veya akıcı sözcük tanıma güçlükleri ve zayıf heceleme ve kod çözme becerileri ile karakterize eder (Soriano, 2016). Disleksi zekayı etkilemediği için disleksisi olan kişiler genellikle sanat, tasarım, bilgisayar bilimi, müzik, satış ve mekanik gibi farklı alanlarda yeteneklere sahip olabilmektedir (Shaywitz, 2003). Okuma güçlüğüne muhtemel kökeni ile ilgili birçok hipotez bulunmakla birlikte, fonolojik farkındalık becerisinde yaşanan eksiklikten kaynaklandığı en çok kabul görenidir.

Bireyin kronolojik yaşı, ölçülen zekâ düzeyi ve aldığı eğitim değerlendirildiğinde okuma başarısının beklenen düzeyinin önemli ölçüde altında olması olarak ifade edilen disleksinin tek bir evrensel tanımı yoktur. Ancak okuma performansının bozulması olarak karakterize edilen disleksinin doğası ve özellikleri hakkında ortak anlayışlar vardır. Bir çocuğun kronolojik yaş, entelektüel potansiyel ve okullaşma ile ilgili olarak beklenenden daha düşük bir okul performansına sahip olması ve okul başarısızlığı ortak belirtiler olarak görülmektedir (Hamilton ve Glascoe, 2006; Shaywitz, 2003).

Araştırmacılar her yaştan insanın beynindeki yapısal farklılıkları inceleyerek, okuma güçlüğü olan ve olmayan bireyler arasındaki farklılıkları analiz etmişlerdir. Beyin başlıca iki tür maddeden oluşur: gri madde ve beyaz madde. Gri madde, beyne baktığımızda gördüğümüz şeydir ve çoğunlukla sinir hücrelerinden oluşur. Birincil işlevi bilgiyi işlemektir. Beyaz madde beyin daha derin kısımlarında bulunur ve sinirler arasındaki iletişimi kolaylaştırmak için tasarlanmış miyelinle kaplı bağ liflerinden oluşur. Beyaz madde, beyin çevresinde bilgi aktarımından birincil derecede sorumludur. Booth ve Burman (2001), disleksisi olan kişilerin disleksik olmayan bireylere göre sol parietotemporal bölgede

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

daha az gri maddeye sahip olduğunu bulmuşlardır. Beynin bu bölgesinde daha az gri madde bulunması, dilin ses yapısını (fonolojik farkındalık) işlemede sorunlara yol açabilir. Disleksisi olan pek çok insan aynı bölgede ortalama okuyuculara göre daha az beyaz maddeye sahiptir, bu önemlidir çünkü daha fazla beyaz madde artan okuma becerisiyle ilişkilidir (Deutsch, Dougherty, Bammer, Siok, Gabrieli ve Wandell, 2005). Daha az beyaz maddeye sahip olmak, beyin bölgelerinin birbirleriyle iletişim kurma yeteneğini veya etkinliğini azaltabilir.

Disleksisi olan çocuklar, kendi sınıf seviyelerinde metin okumaları istendiğinde genellikle iki zorlukla karşılaşır. İlk olarak, bir metindeki kelimelerin çoğunu ortalama okuyucular kadar iyi okuyamamaktadırlar. Bu durumun nedeni akıcı sözcük tanıma sorunu yaşamalarıdır. İkincisi, genellikle bilmedikleri kelimeleri tanımlama girişimleri birçok hataya yol açacaktır. Bu duruma neden olan ise bilinmeyen kelimeleri tespit etmek için harf-ses ilişkilerini bağlamla birlikte kullanmakta çok isabetli olamamalarıdır. Kelime tanımadaki bu problemler, dilin ses bileşenindeki temel eksiklikten kaynaklanır ve bu da okuyucuların şifreyi çözmek için harfleri ve sesleri birbirine bağlamasını çok zorlaştırır. Disleksi olan kişiler, basılı kelimelere ulaşmakta yaşadıkları büyük zorluk nedeniyle okuduklarını anlamakta sıklıkla sorun yaşarlar (Childress, 2010).

Okuryazarlık becerisi sadece akademik başarıyla değil, aynı zamanda sosyal başarıyla da ilişkilidir. Bu nedenle disleksi bireyin sadece okuldaki başarılarını değil günlük aktivitelerini de etkiler. Okumayı öğrenmede zorluk yaşayan disleksililer ayrıca olumsuz sosyal ve duygusal etkiler gibi okuma güçlüğüne ikincil sonuçlarını deneyimleyebilirler (Serry ve Hammond, 2015).

Disleksisi olan kişiler, hayallerini gerçekleştirebilmek ve hedeflerine ulaşabilmek için yaşamları boyunca pek çok engeli aşmak zorundadır. Bazılarının erken yaşta bu mücadeleyi vermesi özgüvenlerini ve benlik kavramlarını olumsuz etkileyebilir. Dislekside en çok ihmal edilen alanlardan biri disleksinin duygusal yönden bireyleri nasıl etkilediğini anlamaktır. Öğretmenler ve ebeveynler okuma, yazma, heceleme ve hatta matematikle ilgili sorunları fark etmede çok iyidirler. Fakat okulun devam ettiği süreç içerisinde çocukların yaşadığı motivasyon eksikliği, düşük benlik saygısı ve üzüntü unsurlarını gözden kaçırabilirler (Gwernan-Jones ve Burden, 2010). Disleksili çocukların hayal kırıklığı genellikle ailelerinin ve öğretmenlerinin kendilerinden beklentilerini karşılayamamaları nedeniyle olmaktadır. Ebeveynleri ve öğretmenleri, okuma yazma öğrenemeyen parlak, hevesli bir çocuk görürler. Bu çocuklar çevreden defalarca, "O çok zeki bir çocuk; keşke daha çok çalışsaydı" sözlerini duyarlar. Oysa ki disleksili bireylerin ne kadar uğraştığını ve çalıştığını hiç kimse tam olarak bilememektedir. İnsanların beklentilerini karşılayamamanın acısı onları olumsuz etkilemektedir. Bu durum, kendilerini yetersiz hissetmelerine neden olduğundan uzun vadede kişisel ve sosyal yaşamlarında birçok soruna neden olabilir.

Ailenin çocuğuyla ilgili beklentileri ve bunun öğrenci üzerinde oluşturabileceği baskı, öğrencinin zihninde ideal bir imaj oluşmasına ve ailesini kendisiyle gururlandırmak için bu imajı gerçekleştirmeye çalışmasına neden olabilir. Beklentiler ne kadar fazlaysa, bunları yerine getirmek için öğrencinin omuzlarına o kadar fazla yük binmektedir; özellikle kişi çocukken güçlü yanlarını ve yeteneklerini değerlendirebilecek veya kafasına koyduğu hedefin gerçekçi olup olmadığını görebilecek kadar olgun değildir. Çocuklar ebeveynlerine saygı duyarlar ve kendilerinin kabul edilmesini ve onaylanmasını isterler. Disleksi olan çocuklar, akademik başarısızlıkları nedeniyle ailelerinin desteğini ve sevgisini kaybedeceklerinden korkarlar (Katsarou, 2018). Uygun yardım ve destek olmadan disleksili çocuklar kendilerini suçlu ve yetersiz hissederek bir kısır döngünün parçası haline gelebilirler.

Disleksili çocuklar sıklıkla sosyal ilişkilerinde sorunlar yaşarlar. Bu durumun nedenleri incelendiğinde aşağıdaki gibi sıralanabilir (Chidress, 2011; Gwernan-Jones ve Burden, 2010 Graham ve Harris, 2003);

Adres	Address
RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi	RumeliDE Journal of Language and Literature Studies
e-posta: editor@rumelide.com	e-mail: editor@rumelide.com,
tel: +90 505 7958124	phone: +90 505 7958124

- a. Disleksik çocuklar, akranlarına kıyasla fiziksel ve sosyal olarak olgunlaşmamış olabilirler. Bu durum zayıf bir öz imaja ve daha az akran kabulüne yol açabilir.
- b. Disleksiklerin sosyal yönden zayıf olmaları, onları sosyal ilişkilerde çekingen ve özgüvensiz hale getirebilir.
- c. Birçok disleksik, sosyal ipuçlarını okumakta güçlük çeker. Sosyal etkileşimlerde kişisel mesafenin önemini kavrayamayabilirler ve diğer insanların beden dilini anlayamayabilirler.
- d. Disleksi genellikle sözlü dil işlevini etkiler. Etkilenen kişiler doğru kelimeleri bulmakta güçlük çekebilir, kekeleyebilir veya soruları yanıtlamadan önce duraksayabilir. Bu durum, akranlarıyla olan ilişkilerinde dilin daha merkezi hale geldiği ergenlik dönemine girerken bireyler için dezavantajlı bir hal alabilir.
- e. Anksiyete, disleksik yetişkinler tarafından bildirilen en sık görülen duygusal semptomdur. Disleksikler, okulda yaşadıkları hayal kırıklıkları ve kafa karışıklıkları nedeniyle duygusal olarak zayıf hale gelebilirler. Başarısız olacaklarına inandıkları için yeni insanlar tanımak ve yeni olaylar yaşamak onlar için son derece kaygı uyandırıcı olabilir.

Araştırmalar ayrıca çocuğun benlik saygısı ile okul başarısı arasında güçlü ve pozitif bir ilişki olduğunu göstermiştir (Hamilton ve Glascoe, 2006; Shaywitz, 2003). Çocuklar kendilerini ne kadar iyi hissederlerse, o kadar kolay öğrenirler ve bilgileri o kadar uzun süre akılda tutarlar (Snowling, 2000). Çocuklar kendileri hakkında ne kadar olumlu bir imaja sahip olurlarsa, hayattaki önyargı, başarısızlık, yalnızlık, şiddet vb. gibi zor durumlarla başa çıkma şansları o kadar artar.

Okumayı öğrenmede sorun yaşayan bu çocuklar ergenlik yılları ve yetişkinliklerinde de devam edecek önemli sorunlar yaşamaktadırlar. Çünkü okuryazarlık, tüm öğrenmelerin temelidir ve bu yüzden disleksiye erken tanılamak kritik öneme sahiptir. Risk altındaki bu çocuklara erken müdahale ve tedavi mutlaka gereklidir. Ancak bu şekilde, çocukların okuldaki tüm sosyal, akademik ve diğer öğrenim fırsatlarına katılmaları sağlanabilir.

Disleksiye çoğu zaman, ilk fark eden ilköğretim öğretmenleridir. Dislektik çocukların yaşadıkları yetersizlik fiziksel deformasyonlardan kaynaklanmadığından fiziksel olarak zorlanmış gibi görünmezler. Bu nedenle, öğretmenler için bu öğrencileri tespit etmek kolay değildir (Snowling, 2000).

Öğretmenlerin bu güçlüğü yaşayan çocukları tespit edebilmeleri ve yardımcı olabilmeleri için disleksinin ne olduğu konusunda doğru bir anlayışa sahip olmaları ve öğrencilerini nasıl etkilediğini bilmeleri önemlidir. Öğretmenlerin disleksi hakkında bilgi sahibi olmaları, öğrenme güçlüğü çeken öğrencileri anlamalarına ve çocukların ruh sağlığı düzeylerini tanımalarına yardımcı olacağı için önemlidir. Bu nedenle öncelikli olarak öğretmenlerin, disleksi hakkında genel bilgisi, teşhisi ve tedavileri de dahil olmak üzere bilgi düzeylerini belirlemek önemlidir. Öğretmenler disleksinin doğasını ve özelliklerini anladıklarında, öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamaya daha iyi hazırlanırlar (Childress, 2010). Öğretmenlerin disleksinin ne olduğunu anlamaları, yardımcı olacak en iyi yöntemleri uygulamaları için de çok önemlidir (Balci, 2017).

Öğretmenlerin disleksiye yönelik tutumları da oldukça önemlidir. Bu konudaki yeterlilikleri tutumlarıyla ilgilidir, tutumları da daha çok disleksi konusundaki bilgileriyle ilgilidir. Öğretmenlerin disleksiye karşı tutumlarını araştıran çalışmaların çoğu, öğretmenlerin çoğunun disleksiye karşı olumlu tutumlara sahip olduğunu göstermiştir, ancak öğretmenler disleksili öğrencilerle başa çıkmak için iyi donanımlı olsalar bile, başarılı müdahalelerle istenilen hedeflerine nasıl ulaşabilecekleri konusunda emin değiller (Katsarou, 2018; Gwernan, 2010).

Adres**Address***RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi**RumeliDE Journal of Language and Literature Studies*

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

Türkiyede disleksi son 10 yıldır araştırmacıların dikkatini çekmiştir. Bu nedenle ülkemizde konuyla ilgili bilimsel araştırmalar yeterli düzeyde değildir. Sınıf öğretmenlerinin disleksiye yönelik yeterliklerini araştıran araştırmalarda öğretmenlerin konuyla ilgili aldıkları eğitimin, bilgi ve becerilerinin yeterli düzeyde olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin disleksi konusundaki yeterliliklerinin tespit edilmesi, eksik oldukları noktaların tamamlanması bu öğrencilere verilecek eğitimin kalitesini arttırmak açısından oldukça elzemdir. Bu nedenle bu çalışma öğretmenlerin disleksiye yönelik yeterlik düzeylerini ve eğitim ihtiyaçlarını belirlemeyi amaçlamaktadır.

Bu çalışma, sınıf öğretmenlerinin disleksi hakkındaki bilgilerini, disleksiye ilişkin görüşlerini ve öğrencilerine ilişkin deneyimlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu amaca ulaşmak için şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğretmenlerin üniversitede aldıkları disleksi eğitimleri yeterli midir?
2. Öğretmenler disleksi konusunda sahip oldukları bilgiye nasıl ve nereden ulaştılar?
3. Öğretmenler disleksi hakkında yeterli bilgi düzeyine sahip midir?
4. Öğretmenler disleksili öğrencilerin özelliklerini biliyor mu?
5. Öğretmenler disleksili öğrencilere verilecek eğitim konusunda yeterli bilgiye sahip midir?

Disleksi gibi öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin okuldaki ve yaşamdaki başarılarının, öğretmenlerin öğrenme güçlüğüne ilişkin inanç ve bilgilerinden etkilendiği bilinmektedir. Bir öğretmenin öğretme konusundaki bilgisi ve uzmanlığı, öğrencinin okuma başarısını doğrudan etkileyen bir unsurdur. Öğretmenlerin, disleksisi olan çocukları desteklemek için disleksi hakkında doğru bilgiye ihtiyaçları vardır. Araştırmacılar öğretmenlerin disleksi hakkında bilgi eksikliğine sahip olduğunu vurgulamaktadırlar (Gwernan-Jones ve Burden, 2010; Serry ve Hammond, 2015; Soriano-Ferrer, Echegaray-Bengoa ve Joshi, 2016).

Disleksi, insanları yaşlılığa kadar etkileyen hatta ömür boyu süren bir güçlüktür. Ancak bu durum, disleksisi olan kişilerin iyi bir öğretimle yaşadıkları bazı güçlükleri gideremeyecekleri anlamına gelmez. Önemli olan bu güçlüklerin neler olduğunu tespit etmek ve zorlanan okuyucuların başarılı olması için ne tür öğretime ihtiyaç duyduklarını anlayabilmektir (Graham ve Harris, 2003). Bu çalışmanın amacı bu doğrultuda çizilmiştir.

Yöntem

Araştırma deseni

Araştırma sınıf öğretmenlerinin disleksiye ilişkin görüşlerini tespit etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma fenomenolojik desen ile gerçekleştirilmiştir. Fenomenoloji hayatımızda karşılaştığımız ancak detaylı olarak bilgi sahibi olmadığımız ya da üzerinde çok düşünmediğimiz olguları (örneğin; olay, deneyim ya da durum gibi) derinlemesine inceleyen nitel çalışma türüdür (Yıldırım ve Şimşek, 2003). Bu araştırmanın da amacı sınıf öğretmenlerinin disleksiye ilişkin görüşlerinin derinlemesine araştırılmasıdır.

Çalışmada yer alan öğretmenlerin görüşlerini tespit etmek amacıyla veriler nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmıştır. Böylece öğretmenlerin disleksi hakkındaki görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Adres

Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com

e-mail: editor@rumelide.com,

tel: +90 505 7958124

phone: +90 505 7958124

Örneklem

Araştırmamızın çalışma grubunu Aksaray İlinde 2022-2023 eğitim-öğretim yılında görev yapan 20 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Öğretmenlere gönüllülük esasına göre çalışmaya katılmaları için öneri sunulmuş ve çalışmaya katılmayı kabul eden otuz öğretmenden yirmi tanesi amaçlı örnekleme yöntemi ile çalışmaya alınmıştır. Öğretmenler arasından sınıflarında disleksi öğrencisi olan öğretmenler seçilmiştir. Bu yirmi öğretmen çalışma kapsamında alfabetik sıraya göre kodlanmıştır.

Mesleki hizmet süresi 1-5 yıl arasında 3, 6-10 yıl arasında 5, 11-15 yıl arasında 6, 16-20 yıl arasında 6 öğretmen bulunmaktadır. Öğretmenlerin 1'i ön lisans (sınıf öğretmeni), 15'i lisans ve 4'ü lisansüstü mezundur. Çalışma grubunun frekans ve yüzde dağılımları Tablo 1'de verilmiştir.

		<i>f</i>	%
Cinsiyet Bilgileri	Kadın	13	65
	Erkek	7	35
Mesleki Hizmet Süresi	1-5	3	15
	6-10	5	25
	11-15	6	30
	16-20	6	30
	Önlisans	1	5
Öğrenim Durumu	Lisans	15	75
	Lisansüstü	4	20

Tablo 1. Çalışma Grubunun Frekans ve Yüzde Dağılımları

Veri toplama araçları

Öğretmenlerin disleksiye ilişkin görüşlerini ortaya koymak amacıyla, veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından ilgili literatür taranarak geliştirilen Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu kullanılmıştır. Görüşme Formunu uygulamadan önce, öğretmenlerin demografik bilgileri belirlenmiştir. Görüşme Formu beş bölümden oluşmaktadır. Her bölümde hedeflenen alt problemlere ait önceden belirlenmiş sorulara yer verilmiştir. Araştırmacılar tarafından hazırlanan görüşme sorularının ölçme ve değerlendirme alanında uzmanlar tarafından incelenerek kapsam geçerliliği gözden geçirilmiştir.

Birinci soruda, öğretmenlerin üniversitede aldıkları disleksi eğitimlerinin yeterliliğini ölçmek amaçlanmıştır. İkinci soruyla, öğretmenlerin sahip oldukları disleksi bilgisine nereden ulaştıklarına dair bilgi edinilmeye çalışılmıştır. Üçüncü soruda, öğretmenlerin disleksi bilgi seviye düzeylerinin yeterli olup olmadığı hakkındaki düşüncelerini belirlenmeye çalışılmıştır. Dördüncü sorusu ile öğretmenlerin disleksi öğrencilerin özellikleri hakkında ne kadar bilgi sahibi olduğu öğrenilmeye çalışılmıştır. Son soruda ise öğretmenlerin disleksi öğrencilere verilecek eğitimle ilgili yeterlilikleri ölçülmeye çalışılmıştır.

Veri analizi

İlk olarak okul müdürü çalışma hakkında bilgilendirilmiştir. Daha sonra öğretmenlerden uygun oldukları zaman için randevu talebinde bulunulmuş ve görüşme için uygun bir ortam belirlenmiştir. Öğretmenlerin cevapları araştırmacılar tarafından not edilmiştir. Böylece olası veri kaybının önlenmesi sağlanmıştır. Elde edilen bilgiler bilgisayar ortamında metin haline dönüştürülmüş, bu veriler betimsel analiz yöntemiyle çözümlenerek analiz edilmiştir. Elde edilen veriler objektif olarak hem araştırmacılar

Adres

Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com

e-mail: editor@rumelide.com,

tel: +90 505 7958124

phone: +90 505 7958124

hem de nitel araştırma konusunda uzman iki öğretim üyesi ile kodlanmış ve karşılaştırma yapılarak tutarlık oranı hesaplanmıştır. Veriler belirlenen başlıklar doğrultusunda işlenmiş ve doğrudan alıntılar yapılarak açıklanmıştır.

Verilerin güvenilirliği belirlemek amacıyla kodlayıcılar arası tutarlılığa bakılmıştır. Bu amaçla yansız olarak seçilen iki katılımcının ham veri haline dönüştürülen kayıtları araştırmacı tarafından bağımsız olarak kodlanmıştır. Her iki katılımcının her soruya verdikleri cevaplar tek tek incelenmiş ve görüşme kodlama anahtarı oluşturulmuştur. Her iki katılımcının görüşme kodlama anahtarları karşılaştırılmış ve uyum yüzdelerinin oranının %70'den fazla olup olmadığına bakılmıştır. Bu çalışmada içerik analizinde güvenilirliğin belirlenmesi amacıyla uyum yüzdesi formülü kullanılmıştır. Uyum yüzdesi (Agreement percentage) Güvenirlik = Görüş birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) x 100 formülü kullanılarak hesaplanmıştır (Miles ve Huberman, 1994). Yıldırım ve Şimşek'e (2013) göre, güvenilirlik hesaplamasındaki uyum yüzdesi %70 olduğunda güvenilirlik yüzdesine ulaşılmış kabul edilir. Çalışmada, tüm sorular için genel uyum düzeyi ise 0.89 olarak hesaplanmıştır.

Bulgular

Öğretmenlerin Üniversitede Aldıkları Disleksi Eğitimlerinin Yeterliliği

Öğretmenlerin yükseköğrenimleri sırasında disleksi eğitimi alıp almadıklarını belirlemek amacıyla “Üniversite eğitimi sırasında disleksi konusunda yeterli eğitim aldığınızı düşünüyor musunuz?” sorusu sorulmuştur. Bu soruya verdikleri cevaplar Tablo 2’de verilmiştir.

	<i>f</i>	%
Üniversitede Disleksi Eğitimi Alanlar	5	25
Üniversitede Disleksi Eğitimi Almayanlar	15	75

Tablo 2. Öğretmenlerin Üniversite Eğitimleri Sırasında Disleksi Hakkında Bilgilendirilmeleri

Tablo 2 incelendiğinde öğretmenlerin %25 oranında üniversitede disleksi konusunda bilgilendirildikleri %75 oranında bilgilendirilmedikleri sonucu ortaya çıkmaktadır. Öğretmenler bu konuda şu cevapları vermişlerdir;

“Özel eğitim dersinde bir ders kısa sürede hocamız bu konuya değinmişti.”

“Konuyla ilgili ayrıntılı bir ders olmamakla beraber bir ders konuşuldu.”

“Seçmeli ders olarak aldığım bir derste hocamız bu konuyu kısa süre anlatmıştı.”

“Özel eğitim dersinde hocamız bu konun üzerinde durmuştu.”

Ancak unuttuk tabi ki zaman çok geçti. Üniversitede bu konuda bir eğitim almadım. Bu kavramı ilk kez bir ortamda duymuştum.

Üniversitede eğitim aldıklarını söyleyen öğretmenlere ‘Üniversitede aldığınız eğitimin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?’ sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin verdikleri cevaplar ise Tablo 3’te verilmiştir.

	<i>f</i>	%
Üniversitede aldıkları eğitimi yeterli bulanlar	2	40
Üniversitede aldıkları eğitimi yetersiz bulanlar	3	60

Tablo 3. Öğretmenlerin Üniversitede Aldıkları Eğitim Düzeyi

Tablo 3 incelendiğinde üniversitede eğitim aldığını söyleyen öğretmenlerin %40'ı üniversitede aldıkları eğitimi yeterli bulurken, %60'ı bu eğitimin yeterli olmadığından bahsetmektedir. Aldıkları eğitimi yeterli bulan öğretmenler şu cevapları vermiştir:

“Seçmeli dersimiz olan kaynaştırma dersinde disleksi hakkında yeterli bilgi edindiğimi düşünüyorum.”

“Öğretim süresince özel eğitim dersimizde okuma güçlüğü konusunda eğitim aldık. Bu konu hakkında uzmanlaşmış akademisyenlerden eğitim aldım.”

Aldıkları eğitimi yeterli bulmayan öğretmenler şu cevapları vermiştir:

“Disleksi uzmanlık gerektiren bir alan bu nedenle yeterli bir eğitim aldığımızı düşünmüyorum. Bizim öğrenim gördüğümüz yıllarda böyle bir eğitim yoktu.”

“Sadece teorik birkaç dersle sınırlı olması, konunun uzmanları tarafından verilen bir ders olmaması, ayrıntılı olarak etraflıca öğretilmemesi gibi nedenlerden dolayı yeterli olduğunu düşünmüyorum.”

“Üniversitede eğitim aldım ancak yeterli olmadı. Sadece birkaç ders teorik olarak eğitim almak sorunları çözmemize yardımcı olmuyor. Uygulamalı eğitim alsaydık belki de yeterli olacaktı.”

Öğretmenler disleksi konusunda sahip oldukları bilgiye nereden ulaştılar?

Öğretmenlerin sahip oldukları disleksi bilgisinin kaynağını öğrenebilmek amacıyla “Disleksiyle ilgili bilgiye nereden ulaştınız?” sorusu sorulmuştur ve verilen cevaplar Tablo 4’de verilmiştir.

	<i>f</i>	%
Üniversite	5	25
Meslektaş	2	10
Yüksek lisans	3	15
İnternet	1	5
Film	5	25
Hizmetiçi eğitim	4	20

Tablo 4. Öğretmenlerin sahip oldukları disleksi bilgisine nereden ulaştıkları

Tablo 4 incelendiğinde öğretmenlerin %25’i disleksiye üniversite eğitimleri sırasında duyduklarını söylerken, %25’i daha önce bu kavramı hiç duymadıkları izledikleri *Yerdeki Yıldızlar/Her Çocuk Özeldir* adlı bir Hint Film’iyle bu kavramdan haberdar olduklarından bahsetmişlerdir. Filmden sonra araştırma yaptıklarını, bu çocukların özelliklerini merak ettiklerini belirtmişlerdir. %10’u öğretmen arkadaşlarından duyduğunu söylemiştir. Öğretmenler odasında sohbet ederken kendi aralarında fikir alışverişi yaptıklarını ve disleksiyle ilgili sohbet ettiklerini söylemişlerdir. Öğretmenlerin %15’i yüksek lisans eğitimi sırasında aldıkları dersler de bu kavramı duyduğunu, %5’i internetten kendi araştırmaları sonucu bu kavrama ulaştıklarını, %20’si ise hizmetiçi eğitimde duyduklarını söylemişlerdir. Hizmetiçi eğitimde aldıkları eğitimin içeriğinin çok sınırlı olduğunu söylemişlerdir. Öğretmenler bu kavramı ilk kez duyduklarında dikkatlerini çektiğini, sınıfta bazı öğrencilerinin yaşadıkları problemleri anlamlandırabildiklerini ifade etmişlerdir.

Öğretmenler disleksi hakkında yeterli bilgi düzeyine sahip midir?

Öğretmenlerin disleksi hakkında yeterli bilgi düzeyine sahip olup olmadıklarını anlayabilmek için “Disleksi hakkında yeterli bilgiye sahip olduğunuzu düşünüyor musunuz?” sorusu sorulmuştur. Bu soruya verdikleri cevaplar Tablo 5’te verilmiştir.

	<i>f</i>	%
Sahip oldukları bilgiyi yeterli bulanlar	2	10
Sahip oldukları bilgiyi yetersiz bulanlar	18	90

Tablo 5. Öğretmenlerin Disleksi Hakkındaki Bilgi Düzeyleri

Tablo 5 incelendiğinde öğretmenlerin %90’ı kendilerini disleksi konusunda yeterli görmediklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin %10’u ise bu konuda yeterli olduğunu düşünmektedirler. Disleksi konusunda yeterli olduğuna inanan öğretmenlerin verdiği cevaplar şu şekildedir:

“Mesleğim gereği çok fazla disleksili öğrenci okuttum. Bu nedenle bu konuda yeterli olduğumu düşünüyorum.”

“Aldığım eğitim gereği yeterli olduğumu düşünüyorum.”

Öğretmenler aldıkları eğitimin yeterli olmaması nedeniyle disleksi konusunda kendilerini yeterli görmediklerini belirtmişlerdir. Öğretmenler disleksi eğitiminin teorik olmasından ziyade uygulamalı olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu konu şu cevapları vermişlerdir.

“Bire bir disleksili bir öğrenciniz olmadan teorik olarak aldığınız eğitim size yeterli gelmiyor. Sınıf ortamında uygulamalı olarak bu eğitimler verilmeli.”

“Teorik ezberleniyor ve zamanla unutuluyor. Teorik bilgi pratikte kullanılırken çok zorlanılıyor. Öğrenciye müdahaleyi güçleştirir ayrıca unutulabilir. Yapararak, yaşayarak, göstererek verilen eğitim daha kalıcı olur.”

“Konunun uzmanından eğitim alamadığımız için hakimiyet kuramıyoruz.”

“Zorunlu ders olarak fakültelerde mutlaka disleksi gündeme alınmalıdır. Biz üniversitede eğitim almadığımız için sonradan öğrencilerin durumu nedeniyle kendi çabamla araştırma yapıp öğrendim. Ama tabi ki işin uzmanından ders almadığım için kendimi yeterli bulmuyorum.”

“Yıllar önce bir seminere katılmıştım. Seminerde az da olsa disleksi konusuyla ilgili bilgilendirme yapılmıştı. Ancak bu bilgilerle yeterli olduğumu düşünmüyorum.”

“Mesleğinde yeni olan öğretmenler bu konuda bilgi sahibi olabilir. Ancak bizim gibi eski öğretmenlerin bu konuda yeterli olduğunu düşünmüyorum.”

“Disleksi konusundaki merakım nedeniyle yaptığım yüzeysel araştırmalar sonucunda gerekli bilgilere ulaştım. Ancak yeterli olduğumu düşünmüyorum.”

“Daha önce disleksili çocukları zeka geriliği olan çocuklar olarak görüyordum. Ancak sonradan öğrendim ki bu çocuklar normal zekaya sahipler.”

“Bilgi sahibiyim ama yeterli olduğumu düşünmüyorum.”

“Disleksi tanısı konulmuş öğrenci olmadığı için bizlerde bu konuda kendimizi geliştiremedik. Yeterli olduğumu düşünmüyorum.”

Adres**Address**

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com

e-mail: editor@rumelide.com,

tel: +90 505 7958124

phone: +90 505 7958124

Öğretmenler Disleksili öğrencilerin özelliklerini biliyor mu?

Disleksili öğrencilerin özellikleri hakkında yeterli bilgi düzeyine sahip olup olmadıklarını ortaya çıkarmak amacıyla öğretmenlere “Disleksili öğrencilerin özelliklerini bildiğinizi düşünüyor musunuz?” sorusu sorulmuştur. Bu soruya verdikleri cevaplar Tablo 6’da verilmiştir.

	<i>f</i>	%
Öğrencilerin özelliklerini yeteri düzeyde bildiğine inanalar	8	40
Öğrencilerin özelliklerini yeteri düzeyde bildiğine inanmayanlar	12	60

Tablo 6. Öğretmenlerin Disleksili Öğrencilerin Özelliklerini Bilme Düzeyleri

Tablo 6 incelendiğinde öğretmenlerin %40’ı disleksili öğrencilerin özelliklerini yeteri düzeyde bildiğini bu nedenle bu öğrencileri tanımlayabileceğini söylerken, %60’ı ise disleksili öğrencileri tanımlayamayacağını söylemiştir.

Disleksili öğrencileri tanımlayabileceğini ifade eden öğretmenlerin verdikleri cevaplar şu şekildedir:

“Disleksili öğrenciyi tespit etmek için bazı bilgilere sahibim. Örneğin; harfler ve rakamlarla ilgili yaptığı davranışıyla diğer öğrencilerden farklı olduklarını belli ediyorlar.”

“Bu öğrenciler bazı harfleri karıştırıyor. Akıcı okuyamıyorlar. Bu özellikler çoğunda ortak oluyor.”

“Ben bu çocukları iyi okuyucularla karşılaştırdıncaya anlayabiliyorum.”

Öğretmenlerin çoğu disleksili öğrencilerin özelliklerini yeteri düzeyde bilmediğini ifade etmiştir. Bu öğretmenlerin verdiği cevaplar şu şekilde sıralanmaktadır:

“Disleksili öğrencilerle karşılaşıyorum ancak erken fark edemiyorum.”

“Bu öğrencileri tespit etmek için uzman yardımına ihtiyaç duyuyorum.”

“Yeterli bilgiye sahip olmadığım için bu öğrencileri 3. Sınıfa kadar gözden kaçırabiliyorum.”

“Ders çalışmayan öğrenciyle karıştırılabileceğini düşünüyorum. Bu farkı ancak bir uzman anlayabilir.”

“Tam anlamıyla bu öğrencilerin özelliklerini bildiğimi söyleyemem.”

“Disleksili öğrencilerin çok fazla özelliği var. Tüm özelliklerini bildiğimi düşünmüyorum.”

Öğretmenler disleksili öğrencilere verilecek eğitim konusunda yeterli bilgiye sahip midir?

Öğretmenlere sorulan “Disleksili öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayacak eğitim yöntemlerini biliyor musunuz?” sorusuna verdikleri cevaplar Tablo 7’de verilmiştir.

	<i>f</i>	%
Disleksili öğrencilere yönelik eğitim konusunda yeterli olduğunu düşünenler	2	10
Disleksili öğrencilere yönelik eğitim konusunda yetersiz olduğunu düşünenler	18	90

Tablo 7. Öğretmenlerin Disleksili Öğrencilere Verilecek Eğitim Konusundaki Yeterlilikleri

Tablo 7 incelendiğinde öğretmenlerin sadece %10’u disleksili öğrencilere yönelik eğitim konusunda yeterli olduklarını düşünüyor. Öğretmenlerin %90’ı ise disleksili öğrencilere yönelik eğitim konusunda yetersiz olduklarını düşünüyorlar. Kendini yeterli gören öğretmenlerin verdikleri cevaplar şu şekildedir:

Adres	Address
<i>RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi</i>	<i>RumeliDE Journal of Language and Literature Studies</i>
e-posta: editor@rumelide.com	e-mail: editor@rumelide.com,
tel: +90 505 7958124	phone: +90 505 7958124

“Yüksek lisans eğitimimde alanında uzman akademisyenler tarafından disleksi konusunda eğitim aldım. Bu sırada bu öğrencilere nasıl eğitim vermemiz konusunda uygulamalı eğitim aldım. Bu nedenle bu konuda kendimi yeterli hissediyorum.”

Disleksili öğrencilere yönelik eğitimde yetersiz olduğunu düşünen öğretmenlerin verdikleri cevaplar şu şekildedir:

“Öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarına yönelik eğitim yöntemlerini bilmiyorum.”

“Disleksili öğrencilerin okuma ihtiyaçlarını diğer öğrencilerden farklı olduğunu düşünmüyorum bu nedenle farklı bir program uygulamıyorum. Bu çocukların aslında destek eğitim odasında özel eğitim almış öğretmenlerle çalışması gerekiyor.”

“Rahatsızlık yaşadığı harfleri bol bol tekrar yaptırarak çalıştırıyorum. Ancak yeterli olduğunu düşünmüyorum.”

“Farklı bir eğitim olması gerektiğini düşünüyorum ancak okulda uygulayamıyorum.”

“Farklı yöntemler olması gerektiğini biliyorum fakat uygulayamıyorum.”

Sonuç, tartışma ve öneriler

Bu araştırmada, sınıf öğretmenlerinin okuma güçlüğüne ilişkin bilgi düzeylerinin belirlenmesinin yanı sıra eğitim-öğretim sürecine ilişkin deneyimlerinin detaylı bir şekilde ortaya konulması amaçlanmıştır.

Öğretmenlerin disleksi hakkında yeterli düzeyde bilgilendirilmediği görülmüştür. Öğretmenlerin yalnızca %25’inin üniversite öğrenimleri sırasında disleksi hakkında bilgilendirildiği, bu bilgilendirmelerin birkaç ders saatinden oluşan kısa bilgilendirmeler şeklinde olduğu anlaşılmıştır. Çalışmaya katılan öğretmenlerin hepsi üniversite eğitimleri sırasında disleksiye ilişkin ayrı bir ders almadıklarını söylemişlerdir. Kaynaştırma Eğitimi derslerinde ya da seçmeli derslerde disleksi kavramından bahsedildiğinden söz etmişlerdir. Öğretmenlerin %75’i ise üniversitede disleksi kavramını duymadıklarını, bu konuda bir ders almadıklarını söylemişlerdir. Üniversitede disleksi konusunda eğitim aldığını söyleyen öğretmenlerin hepsi aldıkları disleksi eğitiminin yeterli olmadığını söylemiştir. Araştırmacılar disleksi konusunda öğretmenlerin yeteri düzeyde bilgi sahibi olmadığını, üniversitede yeterli eğitim almadıklarını belirtmektedir (Chidress, 2011; Catts ve Kamhi, 2005, Graham ve Harris, 2003).

Balcı’nın (2015) ve Katsarou’nun (2018) da ifade ettiği gibi üniversitedeki disleksi çalışmalarının azlığı, yetmiş akademik personelin varlığını etkilemekte bu durum ise öğretmen adaylarına bu dersin programlarına konulmasını engellemektedir. Bu alanda yeterince bilgi sahibi olamayan öğretmenlerin meslekleri içerisinde, kendilerini bu konuda eksik hissetmeleri kaçınılmaz bir gerçektir. Öğretmenler üniversite eğitimleri sürecinde disleksi konusunda yeterince bilgilendirilmemektedirler.

Literatür taramasında da çalışmayla benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin disleksi konusunda üniversite eğitimlerinde yeterli düzeyde bilgi sahibi olmadıklarını ve bu eğitimi yeterli bulmadıkları belirlenmiştir (Snowling, 2000; Hamilton ve Glascoe, 2006, Şekercioğlu, 2010; 2000; Ghimire, 2017).

Öğretmenler üniversite eğitimini tamamlayarak mesleğe atandıktan ve görev yapmaya başladıktan sonra disleksi konusunda yeteri kadar bilgilendirilmediklerini ifade etmiştir. Öğretmenlerin sadece %20’si, hizmet içi eğitim seminerlerinde disleksi hakkında bilgilendirildiklerini söylemişlerdir. Öğretmenlerin %25’i disleksi kavramını özel çocukları gündeme alan yabancı filmlerde öğrendiklerini daha sonra da konuya ilgi duyarak araştırdıklarını söylemiştir. Literatürde eğitimciler bu filmlerden

Adres

Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com

e-mail: editor@rumelide.com,

tel: +90 505 7958124

phone: +90 505 7958124

bahsederek disleksiye ilk kez bu filmler sayesinde duyduklarını, filmlerin disleksi konusunda oldukça eğitici olduğunu söylemişlerdir (Balcı, 2017). Sonuç olarak öğretmenler disleksiye üniversite eğitimleri ya da meslekte hizmet içi eğitim sırasında değil izledikleri bir film ve internetten yaptıkları araştırmalarla öğrenmektedir. Öğretmenlerin daha çok kendi çabalarıyla bilgi edindikleri belirlenmiştir. Disleksi uzmanlık gerektiren oldukça hassas bir konudur. Bu nedenle öğretmenlerimizi bu konuda yalnız bırakmamalıyız. MEB tarafından düzenlenen hizmet içi eğitimlerde bu konuya yönelik alanında uzman akademisyenlerle ülke çapında eğitimler verilmesi önerilmektedir. Bu eğitimlerde disleksili öğrencilerin özellikleri ve bu öğrencileri nasıl tanımlayabileceğimiz konularına değinilmelidir. Ayrıca disleksili öğrencilere yönelik verilecek eğitim ve öğretim konusunda da eğitimler düzenlenmelidir.

Öğretmenler disleksili öğrencilerin harfleri karıştırdığını, heceleyerek okuduğunu, akıcı okuma ve okuduğunu anlamada sorunlar yaşadığını belirtmişlerdir. Ayrıca bu öğrencilerin sosyal sorunlar ve özgüven problemi yaşadığını söylemektedirler. Kayabaşı (2019) ve Yıldız (2004) çalışmalarında, okuma güçlüğü yaşayan öğrencilerin harfleri karıştırdığını, okuduğunu anlama için gerekli olan stratejilerin kullanımında güçlükleri olduğunu, özgüven yetersizliği yaşadığını ve sınıf içi görevleri yerine getirmede öz yeterliliklerinin daha düşük olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Literatürde disleksili öğrencilerin yaşadığı özgüven sorunları sıklıkla dile getirilmektedir (Shaywitz, 2003, Catts ve Kamhi, 2005, Hamilton ve Glascoe, 2006, Childress, 2011).

Öğretmenlere sorulan “Disleksi hakkında yeterli bilgiye sahip olduğunuzu düşünüyor musunuz?” sorusuna eğitimcilerin %10’u bu konuda kendilerini yeterli gördüklerini ifade etmiştir. Öğretmenlerin %90’ı ise bu konuda kendilerini yeterli görmediklerini, disleksi konusunda iyi bir eğitime ihtiyaç duyduklarını ifade etmiştir. Öğretmenler sınıfta disleksili bir çocukla karşılaştıklarında yeterli düzeyde bilgi sahibi olmadıklarını, bu çocukları tanıyamadıklarını ifade etmiştir. Bu durum disleksili öğrencileri erken tanımlama ve erken müdahale etme durumunu da ortadan kaldırmaktadır. Sonuçta öğretmenlerin disleksili öğrencileri tespit edebilmelerini ve onlara ihtiyaçları doğrultusunda gerekli olan eğitim desteğinde bulunmalarını doğrudan etkileyecektir.

Öğretmenlere sorulan “Disleksili öğrencilerin özelliklerini bildiğinizi düşünüyor musunuz?” sorusuna öğretmenlerin %40’ı disleksili öğrencilerin özelliklerini yeterli düzeyde bildiğine inanırken, %60’ı öğrencilerin özelliklerini bilmediğini söylemiştir. Disleksili öğrencinin özelliklerini tespit edebileceğine inanan öğretmenler bu çocukların diğer çocuklardan farklı özelliklere sahip olduğunu ve yıllar içinde bu çocukları tanıdıklarını söylemiştir. Disleksili öğrencilerin özelliklerini tespit etmede kendilerini yetersiz gören öğretmenler ise sınıflarında disleksili bir öğrenciyle karşılaşmaları durumunda onları tespit edemeyeceklerini söylemişlerdir. Balcı (2017), Shaywitz (2003) ve Childress’a (2011) göre sınıf öğretmenleri okuma güçlüğü olan öğrencileri belirlemede yetersiz kalmaktadırlar.

Öğretmenlere sorulan “Disleksili öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayacak eğitim yöntemlerini biliyor musunuz?” sorusuna öğretmenlerin %10’u disleksili öğrencilere yönelik yapılacak eğitim konusunda kendini yeterli hissederken, öğretmenlerin %90’ı ise kendini yetersiz görmektedir. Disleksili öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayacak eğitim yöntemlerinin neler olduğunu bilmediklerini belirtmişler ve disleksili öğrencilerin okuma ihtiyaçlarının diğer öğrencilerden farklı olduğunu ancak bu öğrencilere nasıl bir program uygulanacağını bilmediklerini söylemişlerdir. Araştırmacılar sınıf öğretmenlerinin disleksili öğrencilere yönelik özel bir eğitim vermediğini ve kendilerini bu konuda yeterli görmediklerini belirtmiştir (Balcı, 2017; Katsarou, 2018; Catts ve Kamhi, 2005, Booth ve Burman, 2001).

Öğretmenlerin disleksi kavramını duydukları ancak derinlemesine bilgi sahibi olmadıkları anlaşılmıştır. Disleksili bireylerin erken tespit edilememesi, yaşadıkları sorunların fark edilmemesi ve bu ihtiyaçları olan eğitimleri görmeden eğitim-öğretim hayatlarına devam etmeye çalıştıkları anlaşılmıştır. Benzer

Adres	Address
-------	---------

<i>RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi</i>	<i>RumeliDE Journal of Language and Literature Studies</i>
e-posta: editor@rumelide.com	e-mail: editor@rumelide.com,
tel: +90 505 7958124	phone: +90 505 7958124

şekilde literatürde sınıf öğretmenlerinin okuma güçlüğü yaşayan öğrencilerine yönelik özel bir çalışma yapmadıkları sonucuna ulaşmıştır (Balcı,2015; Serry ve Hammond, 2015; Santangelo, 2014;Ergül, 2012).

Eğitimcilerin az da olsa disleksi kavramını bir şekilde duydukları fakat derinlemesine bilgi sahibi olmadıkları, bu öğrenciler için neler yapacaklarını da bilmedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Balcı (2017) disleksili bireylere uygun bir eğitim programı izlenmediğini, dünyada uygulanan eğitim programları hakkında öğretmenlerin yeterince bilgi sahibi olmadıklarını ve bu öğrencilerin eğitiminde belirli bir standardın olmadığını, eğitimlerin öğretmenin vicdanına bırakıldığını ve onların boş kaldıkları zamanda bu öğrencilere eğitim verdiklerini söylemektedir.

Araştırma sonucunda ulaşılan bilgiler doğrultusunda; disleksiye doğru tanımak ve disleksinin belirtilerini iyi analiz etmek önemlidir. Disleksi hakkında bilgi sahibi olan öğretmenler disleksisi olan öğrencileri erken tespit edebilecektir. Bu doğrultuda sınıf öğretmenlerinin disleksiye ilişkin bilgi eksikliklerinin giderilmesi, uygun müdahale programlarının tasarlanması ve düzenlenmesi hususunda lisans ve lisans üstü düzeyinde eğitimlerin yanı sıra hizmet içi eğitimlerin sunulması önerilmektedir. Ayrıca disleksili öğrencilerin ailelerinin de sürece dahil edilmesi, görüşlerinin ve deneyimlerinin incelenmesi, süreç içerisinde paydaşların iletişimini güçlendirerek öğrencilere daha nitelikli eğitim verilmesi bakımından önerilmektedir.

Kaynakça

- Akyol, H. (2006). *Türkçe ilk okuma yazma öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık Ltd. Şti.
- Balcı, E. (2015). *Amerika Birleşik Devletleri'nde disleksili bireylere uygulanan eğitim ve öğretim programlarının Türkiye'de yapılan çalışmalara katkısı açısından değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Balcı, E. (2017). Disleksi hakkında gerçekler: Disleksi nedir ve ne değildir? *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 19(1), 1-17.
- Childress, A. (2011). *Understanding writing problems in young children: Contributions of cognitive skills to the development of written expression*. Unpublished Doctoral Dissertation, The University of North Carolina at Chapel Hill.
- Catts, H.W., & Kamhi, A.G. (2005). *Language and reading disabilities* (2nd ed.). Boston: Pearson.
- Deutsch, G.K., Dougherty, R.F., Bammer, R., Siok, W.T., Gabrieli, J.D., & Wandell, B. (2005). *Children's reading performance is correlated with white matter structure measured by diffusion tensor imaging*. *Cortex*, 41, 354-363.
- Ergül, C. (2012). Okumada güçlük yaşayan öğrencilerin okuma performanslarının öğrenme güçlüğü riski açısından değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri (Educational Sciences: Theory & Practice)*. 12(3), 2033-2057.
- Booth, J.R., & Burman, D.D. (2001). Development and disorders of neurocognitive systems for oral language and reading. *Learning Disability Quarterly*, 24,205-215.
- Doğan, B. (2013). Türkçe ve sınıf öğretmenlerinin okuma güçlüğüne ilişkin bilgileri ve okuma güçlüğü olan öğrencileri belirleyebilme düzeyleri. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 1(1), 20-33.
- Graham, S., & Harris, K. R. (2003). *Students with learning disabilities and the process of writing: A meta-analysis of SRSD studies*. In H. L. Swanson, K. R. Harris, & S. Graham, (Eds.), *Handbook of learning disabilities* (pp. 323-344). New York, NY: Guilford Press.
- Katsarou, D. (2018). Teachers' views on inclusive education of children with dyslexia regarding greek language:a pilot study. *European Journal of Education Studies*. 5(1). 122-128.
- Kayabaşı, Z. E. (2019). *Sınıf öğretmenlerinin okuma güçlüklerine ilişkin görüş ve uygulamaları* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Adres

Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com

e-mail: editor@rumelide.com,

tel: +90 505 7958124

phone: +90 505 7958124

- Hamilton, S.S., & Glascoe, F. P. (2006). Evaluation of children with reading disabilities. *American Family Physician*, 74(12), 2079-2084.
- Snow, CE., Burns, M.S., & Griffin, P. (Eds.). (1998). *Preventing reading difficulties in young children*. Washington, DC: National Academy Press.
- Soriano-Ferrer, M., Echegaray-Bengoa, J., & Joshi, R. M. (2016). Knowledge and beliefs about developmental dyslexia in preservice and in-service Spanish-speaking teachers. *Annals of Dyslexia*, 66, 91-110. <https://doi.org/10.1007/s11881-015-0111-1>
- Shaywitz, S. (2003). *Overcoming dyslexia: A new and complete science-based program for reading problems at any level*. New York: Alfred A. Knopf.
- Shaywitz, S., & Shaywitz, B. (2003). *Dyslexia (Specific reading disability)*. *Language-cognition*, 24(5), 147- 153. doi:10.1016/j.biopsycho.2005.01.043
- Serry, T. A., & Hammond, L. (2015). What's in a word? Australian experts' knowledge, views, and experiences using the term dyslexia. *Australian Journal of Learning Difficulties*, 20, 143-161. <https://doi.org/10.1080/19404158.2015.1089916>
- Gwernan-Jones, R., & Burden, R. L. (2010). Are they just lazy? Student teachers' attitudes about dyslexia. *Dyslexia*, 16, 66-86. <https://doi.org/10.1002/dys.393>
- Santangelo, T. (2014). Why is Writing So Difficult for Students with Learning Disabilities? A Narrative Review to Inform the Design of Effective Instruction. *Learning Disabilities: A Contemporary Journal* 12(1), 5-20, 2014
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları
- Snowling, M. (2000). *Dyslexia*. Oxford: Basil Blackwell.
- Siegel, J. (2003). *Social context*. In C. Doughty, & M. H. Long (Eds.), *Handbook of second language acquisition* (pp. 178-223). Oxford: Blackwell.
- Şekercioğlu, B. (2010). *İlköğretim II. kademe branş öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunlar ile ilgili görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Extended Abstract

Introduction

The development of reading ability, reading both accurately and with understanding, is undoubtedly a skill that is required throughout life. Individuals who cannot develop their reading skills adequately in primary school may fail in their future education and other fields (Akyol, 2006). Failure to develop a very important skill such as reading at a basic level causes individuals to encounter serious problems throughout their lives. An important reason for school failure is learning disabilities. Individuals with dyslexia represent the largest group of individuals with learning disabilities (Shaywitz, 2003; Santangelo, 2014). Dyslexia has emerged as an important research and application field that has attracted the attention of many disciplines such as psychology, neuroscience and especially pedagogy since the mid-20th century. Although the causes are not fully known, dyslexia is a language-based reading difficulty that persists throughout life (Shaywitz and Shaywitz 2003). In other words, dyslexia is a brain-based disease that causes varying degrees of deficits in comprehension and fluency. There is no single universal definition of dyslexia, which is defined as reading success significantly below the expected level, considering the individual's chronological age, measured intelligence level and education. Literacy skill is related not only to academic success but also to social success. Therefore, dyslexia affects not only the individual's success at school but also her daily activities. Dyslexics who have difficulty learning to read may also experience secondary consequences of reading difficulties, such as negative social and emotional effects. People with dyslexia have to overcome many obstacles

Adres

Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com

e-mail: editor@rumelide.com,

tel: +90 505 7958124

phone: +90 505 7958124

throughout their lives in order to realize their dreams and achieve their goals. For some, having this struggle at an early age can negatively impact their self-confidence and self-concept. The family's expectations about their child and the pressure this may put on the student may cause an ideal image to form in the student's mind and try to realize this image to make her family proud of her. Children with dyslexia fear that they will lose the support and love of their families due to their academic failures (Katsarou, 2018). Without appropriate help and support, children with dyslexia can become part of a vicious cycle of feeling guilty and inadequate. Primary school teachers are often the first to notice dyslexia. Since the disability experienced by dyslexic children is not caused by physical deformations, they do not appear to be physically challenged. Therefore, it is not easy for teachers to identify these students. It is important for teachers to have a proper understanding of what dyslexia is and how it affects their students so that they can identify and help children with this difficulty. Teachers' attitudes towards dyslexia are also very important. Most studies investigating teachers' attitudes towards dyslexia have shown that most teachers have positive attitudes towards dyslexia, but even if teachers are well equipped to deal with students with dyslexia, they remain unsure of how they can achieve their desired goals with successful interventions (Gwernan, 2010). This study was conducted to determine classroom teachers' knowledge about dyslexia, their views on dyslexia, and their experiences with their students. To achieve this goal, answers were sought to the following questions:

1. Is the dyslexia training teachers receive at university sufficient?
2. How and where did teachers obtain the information they have about dyslexia?
3. Do teachers have sufficient knowledge about dyslexia?
4. Do teachers know the characteristics of students with dyslexia?
5. Do teachers have sufficient knowledge about the education to be given to students with dyslexia?

Method

The research was carried out to determine the opinions of classroom teachers regarding dyslexia. The research was carried out with a phenomenological design. The aim of this research is to investigate in depth the views of classroom teachers regarding dyslexia. In order to determine the opinions of the teachers participating in the study, data were collected using the semi-structured interview technique, one of the qualitative research methods. Thus, teachers' opinions about dyslexia were tried to be determined. The study group of the research consists of 20 classroom teachers working in Aksaray in the 2022-2023 academic year. Among the teachers, teachers who had students with dyslexia in their classes were selected. These twenty teachers were coded in alphabetical order within the scope of the study. In order to reveal teachers' views on dyslexia, the Semi-Structured Teacher Interview Form, developed by the researchers by scanning the relevant literature, was used as a data collection tool. Before applying the Interview Form, the demographic information of the teachers was determined. The Interview Form consists of five sections. The content validity of the interview questions prepared by the researchers was reviewed by experts in the field of measurement and evaluation. First, the school principal was informed about the study. Then, teachers were asked to make an appointment at their convenience and a suitable environment was determined for the meeting. The teachers' answers were noted by the researchers. Thus, possible data loss is prevented. The information obtained was converted into text in a computer environment, and these data were analyzed using the content analysis method. The data obtained was coded objectively by both the researchers and two faculty members who are experts in qualitative research, and the consistency rate was calculated by comparison. The data were

Adres	Address
<i>RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi</i>	<i>RumeliDE Journal of Language and Literature Studies</i>
e-posta: editor@rumelide.com	e-mail: editor@rumelide.com,
tel: +90 505 7958124	phone: +90 505 7958124

processed in line with the determined headings and explained with direct quotations. In order to determine the reliability of the data, consistency between coders was checked. For this purpose, the raw data records of two participants selected impartially were coded independently by the researcher.

Results and Discussion

In this research, it is aimed to determine the knowledge levels of classroom teachers regarding reading difficulties as well as to reveal their experiences regarding the education process in detail. It has been observed that teachers are not adequately informed about dyslexia. All of the teachers who said they received training on dyslexia at university said that the dyslexia training they received was not sufficient. Researchers state that teachers do not have sufficient knowledge about dyslexia and that they do not receive sufficient training at the university (Chidress, 2011; Catts and Kamhi, 2005). In the literature review, similar results were obtained as in the study. It was determined that classroom teachers did not have sufficient knowledge about dyslexia in their university education and did not find this education sufficient (Snowling, 2000; Şekercioğlu, 2010; 2000; Ghimire, 2017). Teachers stated that they were not sufficiently informed about dyslexia after completing their university education and being appointed to the profession and starting to work. It is recommended that in-service trainings organized by the Ministry of Education be provided throughout the country with academics who are experts in their fields. Teachers stated that students with dyslexia confuse letters, read by spelling, and have problems in reading fluently and understanding what they read. They also say that these students have social problems and self-confidence problems. The question asked to teachers was "Do you think you have sufficient knowledge about dyslexia?" 10% of the educators stated that they consider themselves sufficient in this regard. 90% of the teachers stated that they did not consider themselves competent in this regard and that they needed good training on dyslexia. Teachers stated that when they encountered a child with dyslexia in the classroom, they did not have sufficient knowledge and could not recognize these children. As a result, it will directly affect teachers' ability to identify students with dyslexia and provide them with the necessary educational support in line with their needs. While 40% of the teachers believed that they knew the characteristics of students with dyslexia at a sufficient level, 60% said that they did not know the characteristics of the students. They stated that they did not know what educational methods were available to meet the needs of students with dyslexia and that the reading needs of students with dyslexia were different from other students, but they did not know what kind of program would be applied to these students. It was understood that teachers heard about the concept of dyslexia but did not have in-depth knowledge. It was concluded that educators had heard of the concept of dyslexia at least a little, but they did not have in-depth knowledge and did not know what to do for these students. In line with the information obtained as a result of the research; It is recommended to provide undergraduate and graduate level training as well as in-service training to eliminate classroom teachers' lack of knowledge about dyslexia and to design and organize appropriate intervention programs. It is also recommended to include the families of students with dyslexia in the process, to examine their opinions and experiences, to provide more qualified education to the students by strengthening the communication of stakeholders in the process.

Adres

Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com

e-mail: editor@rumelide.com,

tel: +90 505 7958124

phone: +90 505 7958124